

เทศน์เช้า วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เขามอบอกว่า เขาไปอ้างว่าหลวงตาก็คูจิตใจ ว่าหลวงตาก็คูจิต แล้วถ้าหลวงตาก็คูจิตถึงอยู่ แล้วเราก็อคูจิตด้วย เพราะในชาติเราก็บอกว่าหลวงตาก็เคยคูจิต เขาก็เลยสับสนกันใหญ่เลย เขาบอกให้เราพูดซัดๆ พูดซัดๆ เรื่องในการปฏิบัตินะ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เป็นศาสนาแห่งเหตุและผล เป็นศาสนาแห่งการหาเหตุหาผล เห็นไหม

หลวงตาสอนว่า “เหตุและผลรวมลงแล้วเป็นธรรม”

มันมีเหตุมีผล มรรค ๘ ผล ๘ อรหัตตมรรค อรหัตตผล ทำไมไม่มีนิพพาน ๑ ละ? อรหัตตมรรค อรหัตตผล ขณะที่มันเป็นอรหัตตมรรค มรรคญาณมันเกิดขึ้น ขณะที่มันจะสำเร็จเหมือนเช่นเราทำอาหาร ขณะที่มันจะสำเร็จ แล้วเรตักใส่จาน เห็นไหม ตักใส่จานเป็นหนึ่งเดียว แต่ขณะที่มันจะกำลังสำเร็จ อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันเป็นเหตุเป็นผล แล้วนิพพาน ๑

ที่นี้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งเหตุและผล รวมลง เห็นไหม รวมลงคือเป้าหมาย ฉะนั้นในการประพฤติปฏิบัติ นี้ในการประพฤติปฏิบัติ ในการค้นคว้า ในการกระทำ ผลลัพธ์ นี้ผลลัพธ์ที่ตามความเป็นจริง ถ้าผลลัพธ์ที่ความเป็นจริงมันมีขึ้นมา นี้เรื่องเหตุมันถูกหมดแหละ ถ้าผลลัพธ์มันไม่มี เห็นไหม ถ้าผลลัพธ์มันไม่มีแล้วเราทำอะไรกัน

ผลลัพธ์ใจ นี้ว่างๆ สบายๆ นี้เพราะผลลัพธ์มันไม่มี เหตุผลนี่อธิบายมาได้หรือแล้ว เวลาเราพูดถึงนะ เขามอบอกว่าการปฏิบัติของเรา ในการปฏิบัติของครูบาอาจารย์ การปฏิบัติของพระป่า การปฏิบัติที่ประพฤติปฏิบัติกันมา กำหนดพุทโธ พุทโธ ทำศีล สมาธิ ปัญญา ต้องเกิดสมาธิ เกิดสมาธิต้องเกิดปัญญา นี่สิ่งนี้ทำให้เราเน้นซ้ำ สิ่งนี้ทำให้เราแบบว่ามันหลงทางกันมา นี้เขามอบอกว่าในการคูจิตมันจะง่าย มันจะสะดวก มันจะสบาย นี้การคูจิตของเขาแบบว่าทำแล้วมันจะได้ผล แล้วมันได้ผลจริงหรือเปล่านั้น?

ถ้าได้ผล ทำไมเขาไม่บอกถึงเหตุที่การกระทำของเขา เห็นไหม เป้าหมาย ผลของเขาก็ได้รับ ถ้าผลที่ได้รับนะ คนที่มีผล นี่คนที่เป็นเศรษฐีนะ คนที่มีเงินมากเขาไม่อวดนะ แต่เงินเขาเต็มบ้านเลย เงินเขาเต็มบัญชี เงินเขาเต็มไปหมดเลย เพราะอะไร?

นั่นคือผลลัพธ์ สิ่งที่มีมันมีอยู่ใช่ไหม? แต่ถ้าเราบอกว่าเป็นเศรษฐีเลย แต่เรากู้ใช้ตลอดนะ เราไม่มีเงินเลย เราต้องกู้หนี้ยืมสินตลอด เราเป็นเศรษฐีไหม? เป็นเศรษฐีกู้เงินไป ไม่ใช่เศรษฐีแท้ไง เพราะเศรษฐีกู้เงินมันต้องใช้เครดิตใช้ใหม่เพื่อจะไปกู้ยืมจากคนนู้นคนนี้ได้ ไม่อย่างนั้นเขาจะไม่ให้เรากู้ยืม เพราะเราไม่มีเครดิต เขาจะคิดดอกเบี้ยแพง ก็ต้องบอกว่าผลลัพธ์เราดี ผลลัพธ์เราดี

นี่เขาบอกว่าให้พูดชัดๆ เพราะเขาวางกันว่า "หลวงตาคือจิต"

เราบอกว่า "ใช่ หลวงตาท่านเคยทำ แต่ท่านเคยทำแล้วมันไม่มีผล ผลมันรักษาไว้ไม่ได้"

เวลาท่านศึกษามาจนจบ เห็นไหม พรรษา ๘ จบเปรียญ ๓ ประโยคแล้วออกประพฤติปฏิบัติ นี่การที่ออกประพฤติปฏิบัติ ขณะที่ออกประพฤติปฏิบัติ นั้นมาอยู่ที่จักราช นั่นนะท่านก็กำหนดของท่าน เพราะตอนนั้นท่านยังไม่ได้เข้าไปหาหลวงปู่มัน ตอนนั้นหลวงตายังไม่ได้ไปหาหลวงปู่มัน ท่านออกมาจากกรุงเทพฯ ท่านก็ไปปฏิบัติของท่าน ท่านก็กำหนดจิตเฉยๆ

ท่านบอกกำหนดจิตเฉยๆ ก็จิตนี้แหละ แต่ท่านไม่พูดตรงๆ เพราะคนที่ผิดมาแล้ว พ่อแม่ที่ผิดมาแล้วไม่อยากให้ลูกผิด พ่อแม่ที่ผิดไปแล้วนะไม่ต้องการให้ใครทำผิดซ้ำ พ่อแม่ที่ผิดพยายามจะถนอมลูก ลูกเราอย่าให้เหนื่อยยากเหมือนเราเลย เพราะเราเหนื่อยยากมาแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน มาอยู่ที่จักราก็มาจิตอยู่นี้แหละ แล้วจิตมันเป็นสมาธิได้บ้าง พอเป็นสมาธิได้บ้าง นี่ไปทำกลดหลังหนึ่งแล้วเสื่อมหมดเลย พอเสื่อมหมดเลยก็จิตใช้ไหม? ก็กำหนดจิต ท่านบอกตอนนี้ทุกข์ยากมาก ทุกข์ยากมาก เหมือนเข็นครกขึ้นภูเขา กำหนดไปได้วัน ๒ วัน มันก็สงบ แล้วครกนั้นก็ไหลทับเรามา ทุกข์มาก ทุกข์มาก.. ทุกข์เท่ากับจิตเสื่อมนี้ไม่มี

หลวงตาท่านบอกเลย ที่ท่านทุกข์มาก ทุกข์เรื่องจิตเสื่อม ทุกข์ที่สุดในชีวิตเลย เพราะเหมือนกับเรามีเงินมีทอง เห็นไหม แล้วเราหมดตัวเลย แล้วเราต้องไปหาเงินหาทองอีก มันทุกข์มากเพราะทำขึ้นมาไม่ได้ จนหลวงปู่มัน พอที่ท่านต้องไปเผาศพหลวงปู่เสาร์ ก็ปล่อยให้ท่านอยู่

คนเดียว เห็นไหม นี่ตอนนั้นท่านยังไม่คุ้นเคย ท่านยังไม่สนิทใจเชื่อกับหลวงปู่มั่น ก็ยังไม่มีหลักมีเกณฑ์ไง

ตอนนั้นท่านยังไม่ไม่มีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม พอท่านไม่มีหลักมีเกณฑ์ นี่จุดจิตแล้วเสื่อมไป ๑ ปีกับ ๖ เดือน แล้วมาจุดจิตอยู่นี่มันไม่มีคำบริกรรม ไม่มีคำบริกรรมคือไม่มีจุดยืน ไม่มีจุดยืนคือมันรักษาตัวเองไม่ได้ ท่านก็ตัดสินใจว่าอย่างนั้นเรามากำหนดพุทโธ พุทโธ พอมากำหนดพุทโธ ๓ วันแรก..

นี่เห็นไหม โทษของมันอยู่ตรงนี้นะ ถ้าใครเคยจุดจิต ใครเคยทำความสะดวกสบาย ใครเคยปล่อยตัวเองตามสบาย โดยไม่มีกติกา ไม่มีสิ่งใดบังคับตัวเอง พอมันจะบังคับตัวเองทุกซ์มาก คนเรานี้เหมือนเด็กใจแตก คนเสียคน เหมือนเด็กติดยาเสพติด แล้วบอกให้มันหยุดมันจะทุกซ์ขนาดไหน?

จิตมันเคยตัวของมัน มันเคยสะดวกสบายของมัน มันเคยดู เคยเร่ร้อนของมัน ตามสบายของมัน แล้วนี่คำสอนของเขาเขาบอกให้ดูเฉยๆ ดูตามไปเฉยๆ อย่าฝืน อย่าคือ ไม่ต้องตั้งสติ ไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้น การตั้งสติคือฝืดหมด ต้องดูตามไป เหมือนกับเราปล่อยลูกของเราให้มันทำตามใจตัวของมัน ลูกเรานี้จะโตขึ้นมาโดยให้มันอยู่ตามสบายของมัน ไม่ต้องมีกติกา พ่อแม่ไม่ต้องบังคับ ปล่อยมันตามสบายของมัน เห็นไหม แล้วพอจะมาบังคับ เด็กคนนั้นจะเป็นคนดีขึ้นมาได้ไหม?

จิตใจของเราปล่อยให้มันเสียหายกันไป ปล่อยมันไปตามสภาวะของมัน แล้วสภาวะของมัน นี่เด็กมันก็อ่อนเป็นธรรมชาติของมัน เด็กมันก็ต้องการความสะดวกสบายของมัน เด็กมันเห็นเพื่อนมีอะไรมันก็อยากมีตามเขา มันอยากมีตามเขา แต่มันทำได้ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน เห็นเขามีสมาธิๆ ก็ว่ากันไป นี่จุดจิตกันไป เห็นไหม ท่านบอกว่าท่านจุดจิตมา จิตเสื่อมไป ๑ ปีกับ ๖ เดือน ตั้งแต่บวชมา ตั้งแต่ปฏิบัติมา ไม่มีทุกซ์คราวใดทุกซ์หนักหนา สาส์สาครรรจ์เท่ากับทุกซ์จิตเสื่อมคราวนี้ มันเลยกลับมาพุทโธ พุทโธ.. พุทโธ ๓ วันแรกหัวใจแทบระเบิด เพราะมันปล่อยเคยตัว

จิตนี้มันปล่อยเคยใช้ไหม? ออกมาปฏิบัติ ออกมาจากเชียงใหม่ แล้วก็ออกมาจากจักราช มาจำพรรษาแรก พรรษาแรกนี่พรรษาที่ ๕ พรรษาที่ ๑๐ ปีนั้นท่านทุกข์มาก นี่เพราะมันยังเอาตัวเองไม่ได้..

คำว่าจิตของหลวงตามันท่านเคยดูมาแล้วผิดพลาด เราถึงมันใจมาก หลวงตาไม่เคยพูดเรื่องจิตเลย ใครไปหาท่านท่านจะบอก “ให้พุทธโฆอย่างเดียว” เพราะอะไร? เพราะท่านเคยผิดพลาดมาก่อน คนที่มีความผิดพลาดมาก่อน คนที่ทำเสียหายมาก่อน จะไม่สอนให้คนทำผิดเหมือนเรา จะไม่สอนให้คนทำผิดเหมือนเรา

นี่เพราะคนเคยผิดมา แล้วจะบอกนี่อ้าง ตอนนี่เขาอ้าง นี่ลูกศิษย์มาหาบอกหลวงพ่อพูดให้ชัดๆ สิ เพราะตอนนี่เขาบอกว่าหลวงตาก็จิตดี แล้วหลวงพ่อพูดว่าจิตๆ พูดกำกวม เรอบอกว่าเราไม่ได้กำกวมนะ เราพูดชัดเจน แต่เขาบอกว่าเขาลัดสั้นง่ายใจ เราพูดลัดสั้น เหมือนกับเราเข้าใจใจ เราก็อ้างแต่เนื่อๆ ใจ ไม่อธิบายเย็นเยื่อใจ

นี่ตอนนี่ลูกศิษย์เขาอ้างกัน อ้างว่า “หลวงตาก็จิตดี หลวงพ่อก็พูดว่าจิตเหมือนกัน ฉะนั้น คำว่าจิตมันก็เป็นสายทางเดียวกัน มันก็ใช้แทนกันได้”

เขาไม่อ้างตรงๆ ใจ เห็นไหม คนที่อ้างเขาจะไม่อ้าง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ถ้าอ้าง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์มันชัดเจนเกินไป ก็จะอ้าง ๒๕ เปอร์เซ็นต์ หรือ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ บอกว่านี่หลวงตาก็จิตดี มันเป็นสายทางเดียวกัน คือทำได้เหมือนกัน

นี่ไม่ใช่! ไม่ได้.. ไม่ได้เพราะอะไร? เพราะผลลัพธ์มันไม่มี ถ้าผลลัพธ์มันมี ทำไมเขาบอกมาให้จิตกันไปใช้ไหม? จิตกันไป อย่าฝัน อย่าดิ่ง แล้วเวลามันจะเป็น เห็นไหม มันจะเป็นโดยความไม่จงใจ.. เพราะนี่ผลลัพธ์ไม่มี คนถ้ามีผลลัพธ์นะ ใครทำหน้าที่การงาน กว่าตำแหน่งเราจะโตขึ้นมาได้ กว่าเราจะทำธุรกิจของเราขึ้นมาได้ เราจะผ่านอุปสรรคมาขนาดไหน? ไม่มีใครหรอกมันจะลอยมาจากฟ้า ไม่มี

นี่ก็เหมือนกัน ในการกำหนดพุทธโฆ การประพฤติปฏิบัติมันต้องมีเหตุมีผลของมัน นี่ดูไปเฉยๆ แล้วพอเวลามันเป็นนะมันไม่จงใจ คือมันเป็นอัตโนมัติ มันเป็นของมันเอง มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ คำว่าเป็นไปไม่ได้ ดูที่อยู่ดีๆ เขาจะให้เราเป็นผู้อำนวยการ

ที่ไหนมีไหม? อ้าว.. อยู่ดีๆ ภูให้มึง ๕ ชั้น อย่าว่าแต่ ๒ ชั้นเลย ภูเอา ๕ ชั้นแจกเลย มีไหม? ไม่มี
หรือก ไม่มี

อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อผลลัพธ์มันไม่มีนะ แล้วนี่หลวงตาทำจนถึงไม่เคยพูดว่าจิตเลย
แต่เวลาท่านพูดเวลารวดรัด หรือพูดด้วยความกระซิบกับลูกศิษย์นะ

“เวลากลับบ้านให้ดูจิต ภูใจนะ ให้รักษากิจ รักษาใจนะ”

คำนี้เป็นคำที่ผู้ใหญ่เตือนเด็กนะ เหมือนเรานี้บอกลูกนะให้เป็นคนดีนะ ลูกนะให้
ขยันหมั่นเพียรนะ

นี่ก็เหมือนกัน ให้เรารักษากิจ รักษาใจนะ ให้รักษามัน ให้ดูแลหัวใจของตัวเอง ท่านพูดใน
ทำนองนี้ ท่านพูดให้เราทำนองว่ารักษามันนะ เราตั้งสติรักษามัน ไม่ใช่จิตอย่างนั้น แล้วถ้าจิต
อย่างนั้น พอเวลาท่านผิดพลาดมาแล้ว ท่านถึงได้เขียนหนังสือออกมาว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ”
หลวงตาท่านสอนเรื่อง “ปัญญาอบรมสมาธิ” ท่านไม่ได้บอกว่าจิต!

หลวงตาเขียนด้วยนามปากกาด้วยหลวงตาเขียนเองว่า “พระมหาบัว ญาณสัมปันโน”
เขียนเรื่อง “ปัญญาอบรมสมาธิ”

มันชัดเจนมากๆ แต่เขาก็เอาไปแอบอ้างกัน แล้วมันเป็นความจริงอย่างนี้ นี่ถ้าเป็นปัญญา
อบรมสมาธิมันเห็นความเห็นผิดใจ ความเห็นผิดของเขา อย่างเช่นหลวงปู่ดุลย์ท่านสอน
หลวงปู่ดุลย์ท่านจะพูดให้ ท่านก็จะบอกว่าปัญญาอบรมสมาธิ แต่ท่านพูดในทำนองที่ว่าความ
ถนัดของท่าน ท่านพูดรวบรัดให้มันเป็นกระซิบสั้นๆ ไซ้ไหม? แล้วคนไปตีความผิด เช่น..

“คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด การหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด”

การหยุดนี้คือสมาธิ หยุดจิต จิตนี้หยุดได้ เพราะหลวงปู่ดุลย์ท่านพูดของท่านภูนะ แล้ว
ท่านพูดของท่าน ท่านไม่ได้พูดหมายความว่าให้ดูเพ่ง ให้ดูตามมันไป

ท่านบอกว่า “คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด แต่การหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด”

หลวงตาท่านบอกว่า “ปัญญาอบรมสมาธิก็ต้องใช้ความคิด”

นี่มันใช้ปัญญาไหม? นี่ปัญญาอบรมสมาธิ.. ความจริงแล้วถ้าคนเป็นแล้วนะเป้าหมายอันเดียวกัน แล้วมันมีเหตุมีผลรองรับ แล้วมันทำแล้วมันถูกต้อง เหมือนเหตุ มีเหตุมีปัจจัยมันส่งเสริมกันมา

“นี่คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด การหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด”

แต่เขาบอกว่า การหยุดต้องใช้ความคิด ก็คือการตามความคิดไป นั่นคือเขาให้ใช้ความคิดของเขา

แต่หลวงตาบอก “ไม่ใช่.. เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิ”

แล้วหลวงปู่ดูลย์ท่านพูดอยู่ “ดูจิตๆ จนจิตเห็นอาการของจิต”

นี่จิตเห็นอาการของจิต จิตก็คือตัวจิตใช่ไหม? อาการของจิตคือขั้น ๕ วิญญาณขั้นที่เขาว่านั้นนะ หลวงปู่ดูลย์แบ่งไว้ชัดเจน หลวงปู่ดูลย์พูดไว้ชัดเจนนมาก ท่านแบ่งไว้หมดเลย

แต่! แต่ปัญญาคนมันไม่ถึง ปัญญาคนไม่ถึง ปัญญาของเขาไม่ถึง เขาเลยตีความอ่าน โสภกของหลวงปู่ดูลย์ไม่ออก พอไม่ออกก็ใช้ปัญญาของตัวเอง แล้วตอนนี้พยายามจะเคลมไป จะเคลมว่านี่หลวงตาก็ดูจิต ใครๆ ก็ดูจิต

ไม่ใช่หรอก ไม่ใช่.. เพราะอะไรรู้ไหม? มันเป็นขั้นตอนของมัน ขั้นตอนของมันนะ ถ้าทำความสงบของใจ เห็นไหม สติ สมาธิ ปัญญา นี่คิดเท่าไรก็ไม่รู้ต้องหยุดคิด พอหยุดคิดก็ต้องใช้ความคิด พอหยุดคิด.. คนเรานี้แหละ เวลาสำนึกถึงตัวเอง ทุกคนเคยทำผิดพลาดนะ แล้วถ้าเราสำนึกตัวเองเราจะมีความรู้สึกอย่างไร? เวลาเราทำผิดเข้าไป หรือเราหลงผิดไป แล้วมีคนเตือนขนาดไหนเราก็ไม่เชื่อ แต่วันไหนเราไปรู้ว่าเราผิด ในความรู้สึกของเราจะเป็นอย่างไร?

ความคิดเท่าไรก็ไม่รู้ พอหยุดคิดมันสำนึกในตัวมันเอง จิตนี้ จิตเรานี้พอมันหยุดคิดมันจะรู้สึกตัวมันเอง มันจะสำนึกถึงตัวมันเอง พอสำนึกถึงตัวมันเองแล้วปั๊บ ความคิดอันใหม่นี้ เห็นไหม โลกุตตรธรรมมันจะออก

คนเรานี้ ทุกคนเคยผิดพลาดมา ทุกคนเคยทำความผิดมา แล้วความผิดนั้น เวลาเราคิดถึง ความผิดของเรา เราเสียใจไหม? เราสำนึกตัวไหม? หยุดคิดนี่เป็นอันนั้น หยุดคิดนี่ คิดเท่าไรก็ไม่

ไม่รู้ นี่ทำของมันไปเรื่อยๆ ตามธรรมชาติของมันไป มันคืนรนของมันไป ถ้ามันหยุดคิด พอหยุด
ปั้มมันสำนึกตัว สำนึกตัว

นี่ไง หยุดคิดคือสมาธิ หยุดคิดคือตัวตน หยุดคิดคือเข้ามาถึงตัวเรา แล้วมันใช้ปัญญาของ
มันออกไป ถึงบอกว่าหลงตาทำไม่ได้ดูจิต แล้วเราก็บอกว่าดูจิตผิด ดูจิตผิด.. ความจริงแล้ว
หลงปัญญาจะทำจะพูดเต็มๆ ว่าปัญญาอบรมสมาธิ เพราะท่านบอกว่า

“ดูจิตจนจิตเห็นอาการของจิต! จิตเห็นอาการของจิต แล้ววิปัสสนามัน วิปัสสนาไป”

วิปัสสนามัน คำว่าวิปัสสนาคือใช้ปัญญาไป ไม่ใช่ดูแล้วพอถึงที่สุดเราดูจบกระบวนการ
ได้ ไม่มี ไม่มี ไม่มี.. เป็นไปไม่ได้ นี่คือทฤษฎี คือข้อเท็จจริง แต่เวลาผลลัพธ์ของเขา พอผลลัพธ์
เข้ามานะ เขาว่าดูจิตไปไม่เจาะจง มันจะลงสัมมาสมาธิ เห็นไหม

คำว่าสัมมาสมาธิ เพราะมรรค ๘ มันมีสัมมาสมาธิ คือต้องอ้างว่าเป็นสมาธิ แต่มันไม่ใช่
มันเป็นการเพอเธอ เผลอปั้บสติจะมาเอง ตกใจปั้บสติจะมาเอง สติห้ามฝึก อ้าว.. มันก็เป็นไป
ไม่ได้หรอก เผลอปั้บตั้งค์ของคนอื่นจะมาอยู่ในกระเป่าเรา เผลอปั้บนะ เงินในแบงก์จะไหลมา
เข้ากระเป่าเราหมดเลย โอ้โฮ.. เป็นไปไม่ได้หรอก ไม่มี ไม่มี เผลอปั้บสติมาเอง เอาที่ไหนมา?

นี่ไงเหตุมันไม่เหมือนกัน เห็นไหม นี่แล้วเวลาใช้ปัญญานะมันเป็นพยายามจำสภาวะธรรม
จดจำสภาวะธรรม จดจำบ่อยๆ เข้า จิตดวงหนึ่งจะเข้าใจจิตอีกดวงหนึ่ง จดจำสภาวะธรรม จดจำ!
จดจำคือสัญญา จดจำคือก๊อปปี้ พอถึงเวลาปัญญาจะเกิด.. เกิดเองอีกแล้ว เกิดเองอีกแล้ว เกิดเอง
เกิดเองคือลอยมาจากฟ้า

จะบอกว่าไม่มีหรอก เพราะลูกศิษย์เขามาพูด บอกหลวงพ่อบุคคลให้ชัดๆ เขาอ้างว่าหลงตา
ก็ดูจิต ใครๆ ก็ดูจิต ถ้าดูจิตก็เคยทำมา เคยทำมาก็คือเส้นทางเดียวกัน คือไม่เสียหาย ไปด้วยกันได้
.. เคยทำมา เราเกิดมาตั้งแต่เป็นเด็ก เราเกิดมานี้เราเคยหกล้มไหม? เราเคยเจ็บช้ำน้ำใจบ้างไหม?
ทุกคนเคยหมด

คนที่ปฏิบัติมาก็เหมือนกัน เริ่มต้นมันยังจับทางไม่ได้ มันก็ต้องพยายามหาทางนั่นแหละ
คือว่าเคยทำมาก็รู้ว่าผิดใจ เคยทำมาแล้วผิด พอเห็นผิดแล้วท่านจะไม่สอนอย่างนี้เด็ดขาด เรา
มันใจล้านเปอร์เซ็นต์เลยว่าหลงตาไม่สอนเด็ดขาด เพราะท่านได้เจ็บช้ำ ท่านบอกเลย

“ทุกข์คราวใดเท่ากับจิตเสื่อมในชีวิตนี้ไม่มี”

แล้วจะสอนให้คนไปเจอความทุกข์อย่างนั้นในหัวใจของท่าน มันเป็นไปได้ไม่ได้! มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ คนเรามันเคยทุกข์มา ท่านพูดประจำนะ “ทุกข์ตั้งแต่ในการปฏิบัติมา ไม่เคยมีทุกข์ใดเท่ากับจิตเสื่อม ๑ ปีกับ ๖ เดือนนี้ฟังหัวใจนัก”

ท่านทำแล้วผลตอบสนองคือจิตเสื่อม จิตไม่มีหลัก ไม่มีที่ยึด แล้วท่านจะสอนคนดูจิต มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้! เอวัง